

JAARVERSLAG 2017

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Beek-Ubbergen

1. INLEIDING

2. ORGANISATIE

2.1 VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

2.2 STICHTING DE LANDSCHAPSWACHT

2.3 STICHTING DAS&BOOM

3. VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN

3.1 LANDSCHAPMUSEUM

3.2 FONDSENWERVING

3.3 LEDEN

4. PROJECTEN EN PROGRAMMA'S VAN DE VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

4.1 LANDSCHAPSHERSTEL

4.2 PROGRAMMA MAASHEGGEN

- Extra project Postcodeloterij
- Beheer gemeenten Maasheggen
- Collectief Deltaplan Landschap

4.3 ICOONLANDSCHAPPEWN

4.4 LANDSCHAPSADVIES

4.5 OTTERROJECT: DE GROEN BLAUWE RIJN ALLIANTIE

4.6 NATUUR IN DE STRAAT

4.7 STICHTING NATUURBEELDEN/LANDSCHAPSARCHIEF

4.8 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

4.9 DAS&BOOM

Advies en onderzoek

Opvangcentrum

5. FINANCIEEL VERSLAG

5.1 Financiën 2017

5.2 Begroting 2018

6. JAARPLAN 2018

7. VERANTWOORDINGSVERKLARING

BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2017

1. INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag 2017 van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC). De VNC is een vereniging van enthousiaste en betrokken leden, vrijwilligers en een klein professioneel bureau, waar kwaliteitsdenken en winst voor het landschap voorop staan.

Het not for profit karakter van onze organisatie is een groot goed. De omzet was afgelopen jaar goed en de uitvoeringsportefeuille uitgebreid. Onder de streep hebben we een mooi positief resultaat geboekt.

Op de kaart van Nederland hebben we in 2017 op talloze plekken landschap kunnen toevoegen, waar de VNC al dan niet in samenwerkingsverbanden aan landschapsherstel heeft gewerkt. Van restauratie van individuele monumentale landschapselementen tot uitvoering van complete bedrijfslandschapsplannen. Het zwaartepunt lag daarbij Gelderland, Noord Brabant en Limburg.

Net als vorig jaar is dit jaar speciale aandacht uitgegaan naar de Maasheggen. Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknapbeurt van het gebied. In 2017 hebben we op strategische plekken grondposities kunnen innemen en de Unesco-aanvraag voor het gebied als Man And Biosphere status is gereed gekomen en september 2017 ingediend.

Verder hebben we ons weer volop ingezet voor instandhouding en bescherming van landschapselementen en bijzondere cultuurlandschappen, werden er weer stimuleringsprijzen voor de Gouden Mispel voor landschapsontwikkeling en de Gouden Zwaluw voor vergroening van steden uitgereikt. Ook is het grensoverschrijdende project de 'Green Blue Rhine Alliance', mede mogelijk gemaakt dankzij een Europese subsidie, van start gegaan. In dit project zullen faunavoorzieningen voor otter, ijsvogels en oeverzwaluwen worden gerealiseerd.

2. ORGANISATIE

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom functioneren als één organisatorische eenheid. Hieronder vindt u een verslag van de belangrijkste ontwikkelingen in fondsenwerving, leden- en donateurs aantal, missie en visie, doelstelling, bestuurlijke samenstelling en overige organisatorische informatie van de VNC, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom.

2.1 Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Missie

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) wil agrarische cultuurgeschiedenis zichtbaar houden. Daarnaast ijvert zij voor een rijk geschakeerd cultuurlandschap in heel Nederland, nadrukkelijk ook in de bebouwde omgeving. Een landschap van deze tijd, met respect voor het verleden en voor de mensen die daar nu werken, wonen en recreëren. Gezien de ecologische footprint die Nederland in de wereld heeft, zet de VNC zich in om agrarische (voedsel)productie in onze vruchtbare delta te behouden. Deze agrarische productielandschappen moeten ook ruimte bieden aan andere functies zoals cultuurhistorie, landschapsschoon, recreatie en biodiversiteit.

Visie 'Nederland weer mooi'

De agrarische cultuurgeschiedenis van een aanzienlijk gedeelte van Nederland is al eeuwenoud. De VNC beoogt enerzijds een grootscheeps herstel van de traditionele kavelgrenzen en anderzijds de aanleg en het ontwerp van geheel nieuwe elementen in heel Nederland - buiten de aangekochte natuurgebieden en steden. Een Nederland waar je trots op bent, een landschap waar je graag in vertoeft. Een mooi Nederland.

Deltaplan voor het Landschap

Het Deltaplan voorziet in een netwerk van landschapselementen zoals akkerranden, bloemrijke bermen en slootkanten, heggen en houtwallen, graften en lanen, wordt in het Deltaplan gekoppeld aan fiets-, ruiters- en voetpaden en kanoroutes. Het gaat hierbij om 200.000 km kavelgrenzen en 50.000 kilometer recreatieve routes.

Natuur in de straat

Naast de aandacht die het landschap krijgt, wil de VNC nadrukkelijk ook de bebouwde omgeving groener maken. In feite is het stedelijk landschap ons meest intensief ingerichte cultuurlandschap. Het is van belang juist daar waar de meeste mensen wonen, werken en studeren het contact met de natuur zo laagdrempelig mogelijk te maken. De VNC acht het in het belang van de natuurbescherming dat juist stedelingen door groen omringd worden. Niet alleen ten behoeve van de verjonging van de achterban van natuur- en landschapsorganisaties, maar ook ter bevordering van voor de natuur en het landschap positieve keuzes en beïnvloeding van de politiek.

Statutaire doelstelling

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap heeft ten doel:

a. behoud, herstel en verrijking van het agrarisch cultuurlandschap, waarbij groenblauwe dooradering van heel Nederland het streefbeeld is;

- b. het stimuleren van de waardering voor het agrarisch cultuurlandschap bij onder meer maatschappelijke en politieke organisaties, bedrijfsleven, overheden, opleidingsinstituten en individuen, waarbij cultuurhistorie, biodiversiteit en een forse verbetering van de recreatieve ontsluiting als basis dienen;
- c. het (doen) wegnemen van barrières en oplossen van knelpunten om tot dit verbeterde agrarisch cultuurlandschap te komen;
- d. het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- e. het herstellen van oude en inrichten van nieuwe landschappen, waarbij altijd in goed overleg en met respect voor de grondeigenaren en -gebruikers wordt gehandeld;
- f. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Het Algemeen Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap had per 31-12-2017 de volgende samenstelling:

Harry Keereweer (voorzitter)

Hoofdfunctie: Gepensioneerd
Relevante nevenfunctie(s) Voorzitter Museum Stoomgemaal De Tuut en Motorenmuseum (Appeltern)
 Vice-voorzitter Beheer Vermogen Oud Burgeren (BVOB)
 Directeur HKconsultancy
 Voorzitter RvC BSB Zuid

Dedde Smid (penningmeester/secretaris)

Hoofdfunctie: Zelfstandig consulent
Relevante nevenfunctie(s) Bestuurslid St. Landschapskapitaal

Edwin Hecker

Hoofdfunctie: Managing Partner Schuttelaar & Partners
Relevante nevenfunctie(s) Lid Groupe de Bruges

Fried Frederix

Hoofdfunctie: gepensioneerd en eigenaar Tuin 'de Villa'
Relevante nevenfunctie(s) Lid Adviesraad Kwaliteitsborging Hoogwaterbeschermingsprogramma
 Bestuurslid Hoogwaterplatform (Ooijpolder)
 Voorzitter Landschapsvereniging Ooijpolder-Groesbeek 'de Ploegdriever'
 Penningmeester Coöperatieve Agrarisch Natuurbeheervereniging Collectief Rivierenland ua
 Commissaris Rabobank Rijk van Nijmegen

Robbert Hijdra

Hoofdfunctie: Gepensioneerd
Relevante nevenfunctie(s) Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse Public Affairs'
 Bestuurslid Das&Boom

Tijdens de algemene ledenvergadering van 24 juni 2017 droeg het bestuur Robbert Hijdra voor als nieuw bestuurslid. Hij werd door de ALV gekozen als bestuurslid.

Directie Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Jaap Dirkmaat, Directeur

Relevante nevenfuncties

Voorzitter Stichting Das&Boom

Voorzitter Stichting Landschapswacht

Voorzitter Stichting wAarde

Raad van Advies Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De Raad van Advies had in 2017 de volgende samenstelling:

- Prof. drs. Fons Asselbergs, oud-Rijksadviseur voor cultureel erfgoed
- Dr. Hans Renes, historisch-geograaf / landschapsdeskundige aan de Universiteit Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. ir. Wim Dik, oud-staatssecretaris Economische Zaken en voormalig voorzitter van de Raad van Bestuur van Koninklijke KPN N.V.
- Wouter van Dieren, lid van de Club van Rome en directeur Instituut voor Milieu- en Systeemanalyse Amsterdam
- Prof. dr. Maarten van Rossem, historicus
- Hans Dorrestijn, schrijver en cabaretier
- John Jansen van Galen, journalist en wandelchroniqueur

Personeel en vrijwilligers

Op 31 december 2017 was het vaste personeelsbestand als volgt samengesteld:

Visievorming en Agendering	Jaap Dirkmaat, Valentijn te Plate, Bart Dingemanse, Raymond Meussen, Lars van Peij, Charlotte Witte, Gertjan Sengers, Tim Leenders
Groenbeheer	Patrick Hofman, Stefan Hoeve, Mats Kool, Niek Everaarts, Ramon Rodriguez Olid
Dassenopvang en dassenadvies	Bert Hesse, Hester Bartels, Marc Moonen
Interieurverzorging	Gerda Merkes
Financiële administratie	John de Groot
Personeelszaken	Marc van der Made
Secretariaat	Khadisja Ouanani, Sylvia Haffmans, Liesbeth Kemme

De salarissen binnen de VNC zijn gebaseerd op het rapport 'beloningsgebouw 2008-2009' van de (externe) VNC-personeels-adviseur, waarbij onderzoek verricht is aan de hand van functies, salarisschalen en secundaire arbeidsvoorwaarden van vergelijkbare (kleinschalige) natuur- en milieuorganisaties, alsmede de raam-CAO Bos en Natuur 2008 en is gebruik gemaakt van de beloningsmonitor 2008.

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap staat positief tegenover het werken met vrijwilligers en wil het werken met vrijwilligers stimuleren zodat mensen in aanraking komen met het werk van de VNC. De bedoeling is vrijwilligers zoveel plezier te laten beleven aan hun werk dat ze enthousiast en positief staan tegenover het werk en de doelstellingen van de VNC en dat enthousiasme uitdragen.

De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Het aantal vrijwilligers bedroeg op 31 december 2017 in totaal 44. Dit aantal is als volgt over de verschillende werkvelden verdeeld:

- Landschapmuseum   11 vrijwilligers
- Dierverzorging   19 vrijwilligers
- Groen/pand   14 vrijwilligers

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen zit in de genen van de organisatie: zorg voor natuur en landschap maakt immers deel uit van onze missie. Het beleid van de organisatie is erop gericht om daar waar mogelijk duurzame en verantwoorde middelen in te zetten. Tevens biedt de VNC aan meerdere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek of stageplaats.

VNC maakt zich zorgen om de discussie rondom de energietransitie in Nederland. Getracht wordt beleidsmatige invloed uit te oefenen op dit onderwerp, waardoor de energietransitie op zorgvuldige wijze in Nederland geïmplementeerd wordt, met zo minimaal mogelijke gevolgen voor natuur en landschap, en op een zo efficiënt mogelijke wijze.

Mogelijk gemaakt door

De projecten en activiteiten van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap werden in 2016 mogelijk gemaakt door:

- Nationale Postcode Loterij
- Contributie van de leden
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- ASN-Foundation
- Stichting Doelwijk
- Stichting Elise Mathilde
- Dinamofonds
- Stichting De Lange Brug
- Baron en Baronesse Van Hemert tot Dingshof- Coldewey Fonds (beheer door SBNL)

2.2 Stichting de Landschapswacht

Statutaire doelstelling Stichting de Landschapswacht

1. De stichting heeft ten doel:

a. het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;

- b. voorlichting, aanplant, beheer, herstel en bescherming van cultuurhistorische landschapselementen zoals (vlecht)heggen, hagen en houtwallen, binnen en buiten de bebouwde kom in geheel Nederland;
- c. eigenaren en beheerders wijzen op hun verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van het cultuurhistorisch landschap;
- d. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken met:

- subsidies, giften, legaten, erfstellingen, inkomsten uit vermogen en opbrengsten uit uitgevoerde werkopdrachten en alle verdere wettige middelen. Dit alles in de ruimste zin van het woord.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Voorzitter Stichting Das&Boom

Voorzitter Stichting wAarde

Bart Dingemanse (penningmeester)

Valentijn te Plate (secretaris)

2.3 Stichting Das&Boom

Statutaire doelstelling Stichting Das&Boom

1. De stichting heeft ten doel:

- a. de gunstige staat van instandhouding van planten en diersoorten op Nederlands grondgebied, door de bescherming en het behoud van bedreigde soorten dieren en planten en hun leefgebieden en of trekroutes, overwintering of broed- en ruigebieden, overeenkomstig internationale verdragen, richtlijnen en conventies voor zover Nederland daarin een verdragsluitende partij is en of verplichtingen is aangegaan, mede in het belang van het totale leefmilieu, zulks met name ook in het belang van de mens, zich hierbij mede beroepend op art. 21 van de Grondwet. Bij wijze van voorbeeld en derhalve geenszins limitatief bedoeld gaat het daarbij meer specifiek om bedreigde plant- en diersoorten zoals korenwolf, geelbuikvuurpad, korhoen, otter, das, hazelmuis en leefgebieden van deze dieren, aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur, Ecologische Verbindingszone, Natura 2000-gebied of Beschermd Natuurmonument;
- b. het ondersteunen van de doelstelling en werkzaamheden van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, inschrijfnummer Kamer van Koophandel Centraal Gelderland 40 14 52 91, met activiteiten en overige (financiële) middelen;
- c. het beschermen van gelijksoortige belangen, zoals hiervoor onder a. en b. bedoeld, van andere (rechts)personen;
- d. hulpbehoevende dassen, die door ziekte, verwonding of verwezing, door direct of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren. De opvang bij de stichting is gericht op een zo spoedig mogelijke terugkeer van de dieren naar de natuur, waarbij zoveel mogelijk wordt voorkomen dat dieren onnodige stress ervaren of letsel oplopen. De opvang is zodanig dat een dier zoveel mogelijk zijn soorteigen gedrag kan blijven vertonen na terugkeer naar de natuur. De stichting bevordert zinvolle hulp aan dassen op een zo terughoudend mogelijke manier. Bovendien tracht de stichting

onoordeelkundig ingrijpen in natuurlijke processen zoveel mogelijk te voorkomen middels een proactief voorlichtingsbeleid, speciaal gericht op personen en organisaties die geconfronteerd (kunnen) worden met dassen die mogelijk hulpbehoevend zijn.

e. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. Zij tracht dit doel onder meer te bereiken door:

a. het kritisch volgen van overheden bij hun beleid met betrekking tot het in artikel 1 genoemde, zo nodig door middel van gerechtelijke procedures;

b. ter bescherming van soorten het discreet hanteren van publicaties/informatie en een beperkt ijveren voor openbaarheid van gegevens zover dit op directe wijze in dienst kan staan van het behoud van de in dit artikel genoemde diersoorten, flora en vegetatie;

c. het adviseren van overheden en derden bij hun ruimtelijke ordeningsbeleid op beleidsmatig- en beheergericht onderzoeks(kundig) niveau;

d. het verzorgen van voorlichting en educatie;

e. publicaties (o.a. in de vorm van een Jaarverslag en Kwartaalverslagen);

f. het uitvoeren van beheer- en beschermingsgericht (veld)onderzoek;

g. eigen beheer van burchten en biotopen door middel van, indien noodzakelijk, aankoop en beheer(werkzaamheden);

h. het ijveren naar een betere juridische status van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun leefmilieus;

i. het houden van vergaderingen en bijeenkomsten;

j. samenwerking met instellingen, verenigingen, overheidsinstanties en deskundigen, die een gelijk of verwant doel nastreven, steun aan initiatieven ter bescherming van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun (potentiële) leefmilieus en habitats;

k. toezien op een actief beleid en het verrichten van werkzaamheden op het vlak van opvang en herintroductie van de in artikel 1 genoemde diersoorten en plantensoorten, ter herstel en versterking van de inheemse populatie, voor zover Nederland ten aanzien van deze soorten verplichtingen is aangegaan en de gunstige staat van instandhouding niet of gebrekkig heeft weten te handhaven;

l. werven van financiële middelen, verkregen uit het verrichten van betaalde opdrachten en uit andere baten, zoals erfstellingen, legaten, lastbevoordelingen, schenkingen, donaties en subsidies.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Voorzitter Stichting Landschapswacht
Voorzitter Stichting wAarde

Wiel Tonies (secretaris)

Robbert Hijdra (penningmeester)

Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse
Public Affairs'
Bestuurslid Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De projecten en activiteiten van Das&Boom werden in 2017 mogelijk gemaakt door:

- Inzet van vrijwilligers
- Betaalde adviesopdrachten
- Vriendenloterij

3. VOORLICHTING, FONDSENWERVING EN LEDEN

3.1 Landschapmuseum

De VNC vindt het belangrijk om haar boodschap aan een zo groot en breed mogelijk publiek te kunnen vertellen. Om de drempel voor een bezoek zo laag mogelijk te maken, is besloten om met ingang van 2017 geen entreegeld meer aan bezoekers te vragen.

Ook de naam van het centrum is gewijzigd van Informatiecentrum Nederlands Cultuurlandschap naar Landschapmuseum. Een naam die meer ‘de lading dekt’ en aangeeft wat het informatiecentrum eigenlijk is, namelijk een plek waar de geschiedenis van het landschap tot leven komt en (zowel binnen als buiten en zowel in het klein als in het groot) tentoongesteld wordt. Een museum van het landschap dus.

Het Landschapmuseum biedt belangrijke ondersteuning bij het creëren van draagvlak voor de doelstellingen van de VNC. Het wordt veelvuldig bezocht door leden van de VNC en andere geïnteresseerden. Daarnaast bezoeken ook doelgroepen als agrariërs, ambtenaren en politici, natuurbeheerders en studenten van universiteiten en voortgezet onderwijs het centrum.

Door middel van voorlichting en educatie komen de bezoekers aan de weet waar in hun eigen omgeving nog oude gave cultuurlandschappen zijn (en waar ze zijn verdwenen). Ook kunnen zij er ideeën opdoen over toekomstmogelijkheden voor het landschap.

Het Landschapmuseum was in 2017 van maart tot en met oktober iedere woensdag en zondag geopend voor publiek. Buiten deze reguliere openingstijden werden ook specifieke doelgroepen ontvangen.

3.2 Fondsenwerving

Bij de fondsenwerving hanteert de VNC de gedragscodes van het VFI. De fondsenwerving is als volgt onderverdeeld:

- 1 individuele werving
- 2 werving via media
- 3 aantrekken sponsors en donoren

De besteding van de geworven gelden is conform de doelstelling van de VNC. Het beleid met betrekking tot fondsenwerving is dat niet meer dan 25% van deze fondsen wordt besteed aan de werving van nieuwe fondsen. De VNC streeft erna dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2017 is dit percentage 0,7%.

3.3 Leden

Op 1 januari 2017 telde de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap 3.287 leden. Op 31 december 2017 was dit aantal licht gedaald tot 3.121.

De opbrengst van de Zomeractie 2017 was bestemd voor het project ‘De terugkeer van de otter’.

De Herfstactie stond in het teken van de campagne ‘Icoonlandschappen’.

De Kerstactie 2017 was gericht op een grote opknopbeurt van de 11 miniatuurlandschappen van het Landschapmuseum.

Het kwartaalblad *Landschappelijk* verscheen in het verslagjaar viermaal.

4. PROJECTEN EN PROGRAMMA'S VAN DE VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

4.1 LANDSCHAPSHERSTEL

In 2017 heeft de VNC grote én kleine landschapsherstelprojecten uitgevoerd. Vele kilometers heggen, houtwallen en hoogstamboomgaarden zijn gerestaureerd en aangelegd. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

Project Ooijpolder/Groesbeek

In de Ooijpolder zijn de inrichtingsprojecten afgerond en is de VNC bezig met het reguliere beheer van de aangelegde landschapselementen. In Groesbeek zijn de inrichtingsprojecten ook afgerond en voert bij diverse eigenaren het beheer uit. Totaal beheert de VNC hier ongeveer 10 km aan landschapselementen.

Erpewaai

In de gemeente Heumen is ruim 10 ha landbouwgrond omgezet naar natuurgrond op het landgoed Erpewaai. VNC heeft hiervoor het inrichtingsplan gemaakt en de subsidie voor omvorming van de grond en inrichting aangevraagd bij de provincie Gelderland. In 2017 is de inrichting uitgevoerd. Hierbij zijn o.a. 2 km hagen, 50 hoogstamfruitbomen en 200 m houtwal aangelegd. De 10 ha grond is ingezaaid met een graskruidentmengsel waarna de gronden extensief beheerd worden.

GOB

In het kader van het Maasheggenherstel heeft VNC grond in de Maasheggen aangekocht. Om deze optimaal in te richten maakt VNC gebruik van de zogenaamde GOB subsidie (Groen Ontwikkel Fonds Brabant) van de provincie Brabant. Hierbij kan o.a. inrichtingssubsidie verkregen worden. In 2017 heeft de VNC diverse hagen en graskruidentranden aangelegd, 1.800m, op eigen grond in de Maasheggen.

Project gemeenten Lochem en Bronckhorst

In 2014 heeft de VNC een vierjarig landschapsherstelproject in de gemeente Lochem en Bronckhorst afgerond. In 2015 kon met een vervolg hierop worden gestart, dankzij bijdragen van de gemeente Lochem en Bronckhorst, de provincie Gelderland, het Prins Bernhard Cultuurfonds en de ASN-Foundation. In 2017 zijn 20 km aan landschapselementen weer in ere hersteld en nieuw aangelegd.

Landschapsherstel De Meuhoek

Een gehucht met de naam Meuhoek, gelegen tussen Zelhem en Varsseveld, nabij Halle, heeft aan weerszijden van de Varsseveldseweg een uitzonderlijk Achterhoekse landschapsrelict. Dit bestaat uit de laatste overblijfselen van het oude knotzelzenlandschap. Dit landschap, met perceeltjes, klein maar fijn, vol pinkster-, en boterbloemen wordt bedreigd. De oprukkende grootschalige landbouw zal ook hier op korte termijn bezit van nemen. Dan is er geen plek meer voor steenuiltjes, oranjetipjes en pinksterbloemen.

In 2015 heeft de VNC daarom op verschillende manieren financiële middelen verzameld om dit bijzondere landschap te redden en veilig te stellen.

Dankzij bijdragen van de Stichting Landschapkapitaal, via de crowdfundingactie, maar ook door de bijdrage uit het Baron en Baronesse Van Hemert tot Dingshof-Coldewey Fonds (dat SBNL beheert) en de bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds, kon het project eind 2015 van start gaan. In 2016 zijn de knotelzen in het kleinschalige museale hart opgeknapt en zijn er weer nieuwe knotelzen aangeplant. Deze zullen vervolgens periodiek worden geknot. Overeenkomsten met kwalitatieve verplichtingen zijn gesloten met de huidige boeren en de eerste vergoedingen konden december 2015 worden uitgekeerd.

Dankzij een extra bijdrage van de gemeente Bronckhorst zijn in 2017 nog eens diverse knobomen aangeplant en hersteld, 360 stuks in totaal. Ook zijn hierbij kwalitatieve verplichtingen afgesloten.

In de Meuhoeck werken we samen met Stichting Achterhoek weer mooi (StAM), de Agrarische Natuurvereniging 'het Onderholt' en de Stichting Landschapkapitaal.

Project Winterswijk

De kleinschalige openheid, het groene karakter, de beken en het reliëf door essen (kampen) zijn bepalend voor de identiteit van het Nationaal Landschap Winterswijk. Ondanks deze status is het landschap zwaar aan erosie onderhevig. O.a. historische houtwallen, hoogstamfruitbomen en eswallen worden zeer beperkt onderhouden waardoor het cultuurlandschap langzaam verdwijnt. De VNC wil deze historische landschapselementen behouden en opknappen. Met steun van het Prins Bernard Cultuurfonds, gemeente Winterswijk en de Provincie Gelderland en in samenwerking met de lokale agrarische natuurvereniging restaureren we nu deze landschapselementen, waardoor ze voor toekomstige generaties behouden blijven. In 2017 zijn in dit meerjarige, grote landschapsherstelproject 15 km aan landschapselementen hersteld en opgeknapt.

Project Berkelland

Net als in Winterswijk zijn in Berkelland ook vele landschapselementen aan erosie onderhevig. Gebruikmakend van de subsidieregeling van de provincie Gelderland, in samenwerking met de agrarische natuurvereniging Berkel en Slinge en de gemeente Berkelland, heeft de VNC in 2017 weer 10 kilometer landschapselementen opgeknapt in de gemeente Berkelland.

Project landschapsherstel Noord-Limburg

In Noord-Limburg is de VNC aan de slag gegaan met een groot landschapsherstelproject. Dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, de ASN-Foundation, Stichting Doelwijk, Stichting Dynamo Fonds en middelen via de Groenblauwe Diensten Limburg zijn in de afgelopen periode vele nieuwe heggen en hoogstamboomgaarden aangeplant en oude hersteld. In de komende jaren kunnen we in dit project alle 15 km aan landschapselementen die we hebben aangelegd gaan beheren.

Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten

Sinds 2013 onderhouden we voor Staatsbosbeheer (SBB) de heggen in en rondom Overasselt en Balgoij. Het gaat hier in totaal om 18 kilometer aan heggen. Naar aanleiding van deze samenwerking wordt de groenploeg van de VNC steeds vaker door SBB gevraagd om ook andere werkzaamheden te verrichten, zoals bosmaaien en zagen.

Ook voor Natuurmonumenten onderhouden we jaarlijks 4,5 kilometer heggen op en rond de Sint Jansberg (Noord-Limburg). De samenwerking met Natuurmonumenten wordt ieder jaar intensiever.

Beheer gemeenten Maasheggen

Ook in steeds meer gemeenten wordt de groenploeg ingeschakeld voor het knippen van de hagen. Sinds 2015 in de gemeente Boxmeer, sinds 2016 in de gemeente Mook en Middelaar en vanaf vorig jaar ook in de gemeente Gennep. Het gaat hierbij om zo'n 40 km!

Collectief Deltaplan Landschap

In 2016 hebben we voor het eerst de hagen van het collectief Deltaplan beheerd. In 2017 hebben we dit ook gedaan en is het areaal uitgebreid. Het gaat om ruim 40 km aan struweel- en kniphagen.

Compensatiegebied Nistelrode

Het gebied rondom de golfbaan Nistelrode is een belangrijk dassenleefgebied. Ter compensatie van de uitbreiding van de golfbaan heeft de VNC met middelen van de golfbaan een perceel van ruim 2 ha aangekocht. Deze is omgevormd naar natuur en ingericht met 500 m houtwallen en 550 m aan faunaranden. Daarnaast is het perceel ingezaaid met een graskruidenmengsel en wordt het als zodanig beheerd door de VNC.

Gemeente Nijmegen

In verband met de bouw van een nieuwbouwwijk op waterwingebied moet de gemeente Nijmegen de natuur- en milieuschade elders compenseren. Om hier aan te voldoen wil de gemeente Nijmegen, als eigenaar van perceel 'Charlemagne' (nabij de Elshof), de huidige agrarische bestemming wijzigen in een natuur bestemming. Naast de bestemmingsplanwijziging zijn inrichtingsmaatregelen nodig om invulling te geven aan de nieuwe bestemming. De VNC heeft in opdracht van de gemeente Nijmegen een inrichtingsplan gemaakt waarbij in 2017 een start is gemaakt met de uitvoering.

Aan het Klappeijepad en de Postweg, tussen Afrikamuseum en Hotel Erica, liggen drie percelen bloemrijk grasland, gescheiden door twee houtwallen. Dit grasland is eigendom van gemeente Nijmegen.

In de herfst van 2017 is het grasland afgerasterd om er de natuurwaarden te beschermen. Ook is hier nu een meidoornhaag van 500m langs dit raster geplant. Als de heg volgroeid is, kan het raster weg.

In het zuidelijkste perceel, dus aan de Postweg, komt een boomgaard. VNC verzorgt de projectvoorbereiding en de aanplant. Dit groenproject komt voort uit de samenwerking van

Stichting Zevenheuvelenloop en De Bastei, centrum voor natuur en cultuurhistorie en vindt plaats in het kader van Nijmegen Europese Groene Hoofdstad 2018.

Aan de Streekweg in Nijmegen hebben we in samenwerking met de gemeente Nijmegen een deel van een populierenbos omgevormd tot een geschikt leefgebied voor dassen. Er zit namelijk een dassenburcht in het populierenbos. Een deel van de populieren zijn gekapt en er zijn o.a. hazelaars, wilde appels, mispels en meidoorn geplant (5000 stuks in totaal). Ook is er een poel gegraven en zijn er 20 stuks hoogstamfruitbomen geplant. De komende jaren zal de VNC het beheer hier uitvoeren.

Divers

Naast bovengenoemde werkzaamheden voeren wij diverse anderen projecten/werkzaamheden uit. Zo onderhoudt de VNC ieder jaar ruim 25 km aan hagen bij eigenaren o.a. langs de Meerwijkselaan, Postweg en Oude Kleefsebaan in Berg en Dal en landgoederen 't Mulra, het Jagershuis en Twickel. Verder zijn er diverse landschapswerken uitgevoerd voor o.a. de gemeente Heumen, gemeente Ede, de Bosgroep, particulieren en bedrijven. Ook het demonstratiegebied Palland, onderdeel van het Informatiecentrum van de VNC, wordt jaarlijks onderhouden.

4.2 PROGRAMMA MAASHEGGEN

Een belangrijk focusgebied van onze vereniging is de Maasheggen. Ons oudste cultuurlandschap en grootste hagenlandschap. Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen van de Postcodeloterij om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknapbeurt van het gebied.

In 2017 is een intensief gebiedsproces gestart. Er is een nieuw meerjaren uitvoeringsprogramma voor de Noordelijke Maasvallei opgesteld. Dit borduurt voort op de visie van Ruimte voor Herinnering in de Maasvallei uit 2005. Karakteristiek voor de Maasheggen is dat het landschap is verdeeld in een groot aantal kleine landbouwpercelen die van elkaar gescheiden zijn door meidoornheggen. In oktober 2005 is een manifest ondertekend om de uitvoering van de visie te ondersteunen, en de cultuurhistorische waarden van identiteit van het gebied centraal te stellen in de ontwikkeling van de Maasheggen.

Eén van de projecten uit het uitvoeringsprogramma is het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) in het gebied tussen Maashees en Grave. De kavelruilcommissie, waar VNC actief bij betrokken is, heeft een ambitie opgesteld waarbij er sprake is van vier kerngebieden met hoge natuurwaarde, verbonden met tussenzones met kleinschalige landbouw omzoomd met struweelhagen.

De commissie heeft een veldcoördinator ingesteld die gesprekken aangaat met boeren en particulieren in het gebied om zo hun wensen boven tafel te krijgen. Boeren die een toekomst voor zich zien in het maasheggengebied mogen met een plan komen om aan te tonen dat ze een plek verdienen in het gebied. Voor boeren die kiezen voor schaalvergroting wordt elders ruilgrond gezocht buiten het gebied.

De begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant is flexibel, dat wil zeggen dat de status kan worden ingezet waar hij tijdens de gesprekken het hardst nodig blijkt te zijn. Dit komt het herstel van heggen ten goede waar het nodig is.

Extra project postcodeloterij

In 2016 heeft VNC een donatie ontvangen van de Nationale Postcodeloterij om ons oudste cultuurlandschap de Maasheggen te redden. VNC heeft het doel om de Maasheggen te beschermen, te herstellen en te ontwikkelen en hanteert met ondersteuning van het loterijgeld hiervoor verschillende strategieën. In 2017 heeft de VNC actief deelgenomen in een uitgebreid gebiedsproces met diverse actoren.

- **Aankoop/inrichting/beheer:** In 2016 hebben we op een strategisch belangrijke plek een grondpositie kunnen innemen: er is hier een perceel van 3 ha aangekocht. Het heggennetwerk is hier hersteld; in totaal is 600 m nieuwe hagen aangeplant en is 1800 m aan graskruidenranden gerealiseerd. Deze inrichting is eind 2017 gereed gekomen.
- **Unesco Man and Biosphere:** In 2017 is in samenwerking met gemeente Boxmeer, en onder begeleiding van Unesco Nederland, hard gewerkt aan de aanvraag voor de MAB-Unesco status, welke eind zomer 2017 ingediend is. Voorjaar 2017 heeft VNC met de gemeente Boxmeer ook op het Europese Unesco congres een presentatie gegeven over de kandidatuur. Verder is positief in de procedure dat aan de Limburgse kant van de Maas de gedeputeerde en wethouder aan willen sluiten in het Unesco proces. Dat was ook de wens van Unesco Nederland, om de Maas centrum te maken van het Maasheggengebied, zowel Brabant als Limburg.
- **Maasheggenboek:** Voor de productie van het Maasheggenboek is in 2017 verder gewerkt aan teksten, en zijn vele nieuwe foto's gemaakt van het gebied.
- **Educatie** In 2017 zijn enkele heggenvlecht cursussen georganiseerd. Instructeur was Lex Roeleveld, gecertificeerd heggenvlechter en lid van het Gilde van Heggenvlechters.
In samenwerking met de lokale IVN-afdeling zijn begin 2017 door kinderen heggen aangeplant.
- **Publiciteit:** Het project heeft landelijke aandacht gekregen in 1 tegen 100, en een mooi uitgebreid item in Koffietijd.

Eén van de projecten uit het uitvoeringsprogramma is het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) in het gebied tussen Maashees en Grave. De kavelruilcommissie, waar VNC actief bij betrokken is, heeft een ambitie opgesteld waarbij er sprake is van vier

kerngebieden met hoge natuurwaarde, verbonden met tussenzones met kleinschalige landbouw omzoomd met struweelhagen.

De commissie heeft een veldcoördinator ingesteld die gesprekken aangaat met boeren en particulieren in het gebied om zo hun wensen boven tafel te krijgen. Boeren die een toekomst voor zich zien in het maasheggengebied mogen met een plan komen om aan te tonen dat ze een plek verdienen in het gebied. Voor boeren die kiezen voor schaalvergroting wordt elders ruilgrond gezocht buiten het gebied.

De begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant is flexibel, dat wil zeggen dat de status kan worden ingezet waar hij tijdens de gesprekken het hardst nodig blijkt te zijn. Dit komt het herstel van heggen ten goede waar het nodig is.

Beheer gemeente Maasheggen

De verschillende Brabantse en Limburgse maasheggengemeenten schakelen tegenwoordig de groenploeg van de VNC in voor het beheer van de heggen op gemeente gronden. In 2017 is dit gedaan voor de gemeente Boxmeer, gemeente Mook en Middelaar, gemeente Bergen en gemeente Gennep. Totaal ruim 40 kilometer heggen worden op deze wijze kwalitatief en met een optimale biodiversiteitsdoelstelling beheerd.

Collectief Deltaplan Landschap

In 2015 is als enige landelijke collectief naast de 39 regionale collectieven De Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A. opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut. Waar de regionale collectieven vooral een organisatorische rol aannemen, proberen we als landelijk collectief met onze kennisachtergrond grotere natuur- en landschapswinsten na te streven.

In 2017 is voor het agrarisch natuurbeheer invulling gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer en ecologische monitoring. In totaal is 40.000 meter maasheg beheerd. Er is een nieuwe gebiedsofferte ingediend voor hetzelfde gebied voor de vrijvallende contracten agrarisch natuurbeheer in 2018.

4.3 ICOONLANDSCHAPPEN

De VNC is in 2017 begonnen met een nieuwe campagne: Icoonlandschappen. Grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, wegeaanleg, delfstofwinning en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een

onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, ofte wel: Icoonlandschappen.

Het is de hoogste tijd om deze landschappen te belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze icoonwaardige cultuurlandschappen liggen.

De VNC is in 2017 gestart met een campagne om nationale icoonlandschappen te nomineren en te onderscheiden. Daarbij gaat het niet om geldbedragen, maar om de eer, de herkenbaarheid in cultuurlandschappelijk en cultuurhistorisch opzicht, en om de erkenning van hoge kwaliteit en gastvrijheid die bezoekers ervaren.

In 2017 is de campagne in de steigers gezet, en zijn voorbereidingen getroffen voor het eerste Icoonlandschap, dat in het voorjaar van 2018 onthuld zal worden.

4.4 LANDSCHAPSADVIES

De VNC heeft in 2017 gewerkt aan twee grotere landschapsadviezen.

Mook en Middelaar

De gemeenteraad van Mook en Middelaar heeft januari 2017 de VNC opdracht gegeven om een visie op te stellen voor herstel van het Maasheggenlandschap in de gemeente Mook en Middelaar. Het doel van de visie is om te komen tot een uitvoeringsstrategie voor het beheer, de kwaliteitsverbetering en de optimalisatie van het Maasheggenlandschap in de gemeente Mook en Middelaar. De visie is in 2017 zo goed als afgerond, en wordt begin 2018 gepresenteerd aan de gemeente.

Rhoon

Het oorspronkelijke plan van de rijksoverheid om in het kader van de Planologische Kernbeslissing Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PKB PMR) een gebied van circa 600 ha ten zuiden van Rotterdam te transformeren naar een natuur- en recreatiegebied (het Buijtenland van Rhoon) had onvoldoende draagvlak bij bedrijven en bewoners uit het gebied.

Daarom is in opdracht van de Vereniging Agrarische Belangen IJsselmonde in 2013 gewerkt aan een alternatief plan dat geleid heeft tot het rapport 'Levend Buijtenland van Rhoon', opgesteld door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap in samenwerking met het Louis Bolk Instituut en de Werkgroep Grauwe Kiekendief. Dat plan voorziet in hoogwaardige akkernatuur, behoud en herstel van cultuurhistorie en toevoeging van recreatie.

Voormalig minister Veerman heeft in opdracht van de provincie en met instemming van de staatssecretaris van EZ in de eerste helft van 2014 onderzocht of een plan met meer draagvlak voor Buijtenland van Rhoon mogelijk is. De heer Veerman stelt in zijn advies voor om te komen tot een andere invulling van 'hoogwaardige natuur'. Hij stelt voor in een deel van het gebied hoogwaardige akkernatuur te realiseren in plaats van het hoogwaardige natuurdoeltype 'zoetklei oermoeras'.

Daarnaast adviseert Veerman een andere aanpak, namelijk het oprichten van een “coöperatie voor gebiedsontwikkeling”. Hij heeft bij zijn advies ook het VNC plan betrokken. Het rapport van Veerman is nadien in een aantal gremia besproken en beoordeeld, met in het algemeen een positief oordeel.

Eind 2016 is VNC met het Louis Bolk Instituut gevraagd offerte uit te brengen voor de planbegeleiding, eerste uitvoering en uitwerking van de op te richten gebiedscoöperatie. In 2017 is dit advies grotendeels gereed gekomen, en wordt begin 2018 opgeleverd.

4.5 OTTERROJECT: DE GROEN BLAUWE RIJN ALLIANTIE

In de zomer van 2017 is de subsidiebeschikking vanuit Europa gekomen voor het projectvoorstel ‘de Groen Blauwe Rijn Alliantie’. Dit driejarige Euregio-project is een samenwerkingsverband tussen in totaal twaalf Nederlandse en Duitse organisaties. De dekking is voor 50% gewaarborgd door Interreg V, en voor 25% door de provincie Gelderland en Nordrhein Westfalen.

De laatste 25% bestaat uit de eigen bijdrage van de projectpartners.

Het project richt zich op het gezamenlijk werken aan de versterking van grensoverschrijdende ecologische verbindingen, zoals het oplossen van migratieroutes van otters, kennisontwikkeling omtrent uiterwaardontwikkeling, (trek-)vismigratie en de ontwikkeling van een gezamenlijke monitoringsdatabase. De VNC zal zich binnen het project richten op het aanleggen van zogeheten ‘stapstenen’ voor de otter. Maar ook voor andere soorten zoals de oeverzwaluw en de ijsvogel worden maatregelen getroffen.

Om de otter te helpen overleven in ons landschap met haar kale oevers, zullen er in totaal 40 kunstmatige ‘otterholts’ worden aangelegd. De VNC zorgt voor de aanleg daarvan. Otterholts zijn ondergrondse schuilplaatsen die otters gebruiken om te schuilen, slapen en jongen te werpen.

In Engeland heeft men al jaren ervaring met het aanleggen van kunstmatige otterholts. De VNC heeft diverse werkbezoeken aan otterexperts in Engeland afgelegd. De opgedane kennis zal ingezet worden in het eigen project, en wordt gedeeld met de Duitse partners.

In 2017 zijn locaties voor otterholts, ijsvogelwanden, en oeverzwaluwwanden gezocht in de Gelderse Poort, en langs de Linge in de buurt van Elst.

Het project zal een positieve stimulans betekenen voor de otter, voor de ijsvogel, voor de oeverzwaluw en voor veel andere soorten, die straks de strakke leegte in het landschap kunnen gaan doorkruisen en overbruggen, op zoek naar nieuwe leefgebieden, omdat dit project vertrouwenwekkende oases voor de dieren gaat aanleggen, op beloofbare en bezwembare afstanden.

4.6 NATUUR IN DE STRAAT

De huidige generatie kinderen dreigt te vervreemden van de natuur. Ze groeien voornamelijk op in de stad en komen in het dagelijks leven nauwelijks nog in aanraking met 'natuur'. Dit in tegenstelling tot de natuurbeschermers van nu: vaak al op jonge leeftijd kregen zij de kans hun liefde

voor natuur te ontwikkelen. Zonder natuurervaringen voor kinderen in de stad zullen er in de toekomst dan ook te weinig natuurbeschermers zijn.

Meer groen en natuur in de stad zorgt voor een schonere en gezondere leefomgeving. Het draagt bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen, biedt recreatiemogelijkheden dicht bij huis en vergroot de aantrekkelijkheid van een stad, waarmee het tevens een gunstig effect heeft op het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Net als vorig jaar hebben we prioriteiten moeten stellen in onze activiteiten en hebben wij ervoor gekozen ons primair te richten op de opschaling van landschapsherstelwerkzaamheden en lobby in het kader van Deltaplan Landschap, waardoor minder tijd besteed kon worden aan Natuur in de Straat dan gewenst.

In 2017 werd wel de jaarlijkse Gouden Zwaluw weer uitgereikt. Meer over de uitreiking van deze stimuleringsprijs leest u verderop in dit jaarverslag.

4.7 STICHTING NATUURBEELDEN/LANDSCHAPSARCHIEF

VNC is een van de elf participerende organisaties in de Stichting Natuurbeelden en heeft zich ingezet om cultuurlandschappen en daarbij behorende natuurwaarden prominenter aan de orde te laten komen, met de opname van bijbehorende aansprekende beelden in de digitale catalogus.

Daarvoor is door de stichting een contract getekend met de bekende filmer Michael Sanderson voor het filmen van zogenaamde 'specials' over cultuurlandschappen vanaf de grond en uit de lucht. De VNC levert hiervoor de locaties en begeleiding. De VNC heeft in 2017 divers beeldmateriaal kunnen inzetten ten behoeve van eigen producties. De VNC maakt deel uit van de Raad van Toezicht en van de Redactieraad. Beiden kwamen in 2017 driemaal bijeen.

Het project Stichting Natuurbeelden werd mogelijk gemaakt dankzij een extra bijdrage van de Nationale Postcodeloterij. Het project startte in 2010 en is in 2017 succesvol afgerond. De stichting zal begin 2018 opgeheven worden.

Voorts beschikt de VNC sinds kort ook over een eigen drone, waarmee cultuurlandschappen in beeld worden gebracht. Ook dit materiaal is zeer regelmatig ingezet ten behoeven van eigen producties.

4.8 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

Winnaars Gouden Zwaluw 2017

Donderdag 8 juni reikte Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) in het Openluchttheater Goffert in Nijmegen drie Gouden Zwaluwen uit aan organisaties die zich verdienstelijk hebben gemaakt om natuur in de straat, wijk of stad te bevorderen.

De volgende drie projecten zijn beloond met een Gouden Zwaluw:

- Torentuin Zaltbommel van Stichting de Torentuin en de Gemeente Zaltbommel, voor het bereiken van een omgekeerde beweging waarbij bebouwing voor een deel is geweken voor meer groen in de menselijke woonomgeving.
- Natuurzone Baanste Noord van de Gemeente Purmerend, niet voor een bedrijventerrein, hoog dynamisch, maar wel omdat dit terrein omringd is door een schil van een geheel andere dynamiek.
- Kinderopvang Struin in Nijmegen, voor het in deze tijd ongekend gedurfd, maar oh zo logisch en natuurlijk, kinderen zo vroeg en zo veel mogelijk bloot te stellen aan de natuur, bij ieder weertype de elementen trotserend.

Winnaars Gouden Mispel 2017

Donderdag 14 december 2017 kende de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap de Gouden Mispel 2017 toe aan:

- Het project Samen voor de Patrijs: een samenwerking van Vrijwilligers Samen voor de Patrijs, VVV Aalten, Bredevoort en Dinxperlo en Gemeente Aalten, voor de bijzondere en vruchtbare samenwerking tussen vogelbeschermers, wildbeheereenheid en lokale overheid, om de prachtige landvogel de patrijs, te behouden.
- De Hoogstambrigades Zeeland: een initiatief van Stichting Landschapsbeheer Zeeland, voor hun jarenlange trouwe inzet de hoogstamboomgaard – een oud agrarisch landschapselement – en de daarbij behorende oude fruitrassen, planten en dieren te behouden voor het Zeeuwse landschap.
- Het Interreg-project Partridge: een samenwerking van Brabants Landschap, Agrarische Natuur Vereniging Altena Biesbosch, Altenatuur, Wildbeheereenheid Land van Altena, Provincie Noord-Brabant en Het Zeeuwse Landschap, voor de voortvarende en vernieuwende aanpak – met open blik en in brede samenwerking – van het op aanzienlijke schaal verbeteren van de leefomgeving van de patrijs, met als doel realisatie van 30% meer biodiversiteit.

4.9 DAS&BOOM

De stichting Das&Boom zet zich in om het maatschappelijk draagvlak voor de noodzakelijke bescherming van de das in stand te houden en te bevorderen, door middel van het geven van adviezen, voorlichting en educatie. Dit draagvlak is noodzakelijk om de huidige mate van wettelijke bescherming te kunnen continueren.

De Stichting volgt het overheidsbeleid, zo nodig door middel van het aanspannen van gerechtelijke procedures en geeft gevraagd en ongevraagd adviezen ter bevordering van een optimale bescherming van de das. Hulpbehoevende dassen worden door Das&Boom opgevangen en op een verantwoorde wijze uitgezet.

Tevens verstrekt Das&Boom ecologische adviezen, ontwikkelt ze compensatieplannen bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, en worden ontheffingen voor de Wet natuurbescherming voor derden geschreven. Wanneer dassen het veld moeten ruimen om redenen van groot openbaar belang, voert Das&Boom ook de dassenverhuizingen uit.

Door de toenemende bevolking en het bijbehorende ruimtebeslag neemt het aantal interacties tussen mensen en de das toe. Dat betekent voor de nabije toekomst meer ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, dus meer advieswerk door Das&Boom voor particulieren, bedrijven en overheden, meer dassenverhuizingen, meer schademeldingen en meer dassenslachtoffers.

Bij dassenverhuizingen en compensatieplannen werkt Das&Boom nauw samen met de VNC: het streven is dat door Das&Boom geadviseerde compenserende landschapsmaatregelen door de VNC uitgevoerd en indien mogelijk beheert worden. Deze samenwerking is al regelmatig succesvol gebleken.

Das&Boom vangt hulpbehoevende en verweesde jonge dassen op. Daarvoor benut Das&Boom de kennis en faciliteiten, opgebouwd tijdens de afgelopen 34 jaar, om individuele dassenslachtoffers, zoals verkeerslachtoffers en verweesde dassen, op een zinvolle manier te kunnen helpen.

Das&Boom beschikt over een bereikbaarheidsdienst, die 24 uur per dag bereikbaar is voor het geven van informatie en advies aan hulpverlenende organisaties en dierenartsen.

Na revalidatie zet Das&Boom hulpbehoevende dassen weer uit in de natuur. Ook daarbij wordt de kennis ingezet van afgelopen decennia, zodat de kans op succes zo maximaal mogelijk is.

Advies en onderzoek

Das&Boom beschikt als enige organisatie in Nederland over een actuele database van alle dassenburchten, dassenvoorzieningen en dassenslachtoffers in Nederland. Deze gegevens worden actueel gehouden, en vormen de basis van het ecologisch advieswerk van Das&Boom en worden gebruikt voor het adviseren van faunavoorzieningen op de meest gevaarlijke knelpunten voor dassen.

Bij Das&Boom komen veel meldingen binnen van bedreigde dassenburchten door ruimtelijke ontwikkelingen, van burchtverstoringen, van overlast door dassen of van niet functionerende dassenvoorzieningen. Handhavingsverzoeken worden ingediend en samen met andere organisaties (o.a. milieufederaties) worden zienswijzen of bezwaren ingediend. Eveneens worden in Nederland nog steeds ontheffingen verstrekt die de dassenbelangen niet behartigen, waar Das&Boom dan de nodige tijd in moet steken om die te corrigeren. Daarnaast fungeert Das&Boom ook als vraagbaak voor de meest uiteenlopende zaken betreffende dassen. Het bijhouden van de contacten met de diverse dassenwerkgroepen behoort ook tot de taken van Das&Boom.

Begin 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming in werking getreden. De das is nu niet meer ‘strikt’ beschermd en ook wordt het verstoren van een dassenburcht niet meer letterlijk genoemd als ‘verboden handeling’.

Een verkeerde interpretatie van deze wet heeft al gezorgd voor meer burchtverstoringen. Zo beweerde nota bene een gedeputeerde van de provincie Drenthe dat het in 2017 ‘makkelijker wordt om dassen te verjagen’. De wettekst in artikel 3.10, namelijk het verbod om ‘de verblijf- en voorplantingsplek van de das opzettelijk te beschadigen of vernielen’, heeft al veel organisaties, waaronder provincies en gemeentes, op het verkeerde been gezet.

Das&Boom heeft daarom in 2017 een aantal provincies beleidsaanbevelingen aangeboden, waarin de noodzaak benadrukt wordt van het beschermen van de das als een kwetsbare diersoort. In de aanbeveling wordt meer uitgelegd en juridisch en ecologisch onderbouwd, dat het verbod op beschadigen of vernielen moet worden opgevat als een verbod op het benadelen van de ‘ecologische

functionaliteit' van een dassenburcht. Dus ook aantasting van het foerageergebied en bijvoorbeeld verstorende activiteiten in de nabijheid van de burcht vallen onder dit verbod. Per provincie is in samenwerking met de zoogdiervereniging een prognose gemaakt van de te verwachten ontwikkeling van de dassenpopulatie.

Daaruit komt naar voren dat de populatie op de meeste locaties nauwelijks meer zal kunnen groeien. Hiermee worden ongefundeerde beweringen van agrariërs over dreigende dassenplagen weerlegd. Diverse provincies hebben positief gereageerd op deze beleidsadviezen van Das&Boom.

Voor het jaar 2017 zijn circa 1100 dode, gewonde of verweerde dassen geregistreerd, voor het overgrote deel verkeersslachtoffers. Dat betekent dat de het aantal verkeersslachtoffers de laatste jaren is gestabiliseerd.

Als een das ten gevolge van een mankement in de dassenvoorziening aan zijn einde kwam, werd de beheerder van de voorziening hiervan op de hoogte gesteld, met het dringende verzoek het mankement direct op te lossen.

Das&Boom heeft in 2017 diverse betaalde opdrachten verricht voor (semi) overheden, adviesbureaus, projectontwikkelaars en particuliere organisaties. De adviesopdrachten waren zeer divers:

- Locatiebepaling kunstburcht voor dassen uit Harderwijk
- Compensatieplan aanleg sluis in Junne
- Compensatieplan aanleg landhuis Hof te Dieren
- Overzicht knelpunten provinciale wegen Noord-Brabant
- Advies compensatie Rondweg Haps
- Aanvullend advies compensatieplan Huurlingsedam Wijchen
- Advies en ontheffingsaanvraag verwijderen dassenhol onder Jufferstraat Heumen
- Advies dassenholen onder N345 Zutphen
- Compensatie- en inrichtingsplan woningbouw Selissen Boxtel
- Passieve verplaatsing das in plangebied Den Bogerd Udenhout
- Diverse (voorbereidingen voor) dassenverhuizingen

Dassenverhuizing Udenhout

Op 16 februari 2016 is de eerste fase van het woningbouwproject Den Bogerd bij Udenhout van start gegaan, nadat de gemeenteraad twee jaar eerder uiteindelijk met een krappe meerderheid akkoord ging met de bouwplannen op die locatie. Nut en noodzaak van deze plannen stonden geruime tijd ter discussie, te meer dat hiervoor een waardevol natuurgebied zou moeten worden opgeofferd.

In 2011 is in dit gebied een dassenburcht ontdekt. Das&Boom heeft toen direct contact gezocht met de gemeente Tilburg. Das&Boom adviseerde een verhuizing waarbij er in het bestaande dassenterritorium een alternatief gevonden moest worden en dat het verloren gegane leefgebied moest worden gecompenseerd.

Er is gekozen voor de aanleg van een kunstburcht voor de dassen op een paar honderd meter afstand van de bestaande dassenburcht. Rond de nieuwe locatie zijn hagen aangelegd. Twee volwassen dassen zijn verhuisd naar de nieuwe kunstburcht.

Hoe succesvol een dassenverhuizing kan gaan bleek wel toen door middel van camera's in de kunstburcht op 13 februari 2017 geconstateerd werd dat de twee verhuisde dassen voor 3 nazaten hadden gezorgd. Op 24 mei 2017 is de uitzetren open geknipt en kon de familie vrij uit bewegen. Eind 2017 werd de kunstburcht door de dassen zelf uitgebreid.

Dassenverhuizing Malden

Al enige jaren woonden er dassen in het centrum van Malden, in een ruigte naast de sporthal 'de Veldschuur'. Omdat de sporthal plaats moest maken voor woningbouw en een nieuwe sporthal, moest de dassenburcht verhuisd moeten worden. Daarvoor is binnen het territorium in eigen beheer een kunstburcht voor de dassen gemaakt. Begin september zijn de twee dassen snel gevangen, waardoor de overlast voor deze dieren tot een minimum beperkt kon worden.

Voorbereiding dassenverhuizing A12 bij Utrecht

In het najaar van 2017 is in opdracht van Rijkswaterstaat een uitgebreide inventarisatie gemaakt van alle dassenburchten in de nabijheid van de A12 rond Utrecht, in verband met een voorgenomen wegverbreding. Hiervoor zal onder andere een dassenburcht in Amelisweerd verhuisd moeten worden.

Voorbereiding passieve dassenverhuizing Roermond

In de tweede helft van 2017 zijn voorbereidende werkzaamheden verricht voor de passieve verhuizing van een dassenburcht in opdracht van de gemeente Roermond, in verband met het realiseren van een nieuwe afrit van de N280. Omdat daardoor een dassenburcht en bijbehorend foerageergebied zal verdwijnen, heeft Das&Boom compensatiemaatregelen geadviseerd, die door de VNC zullen worden gerealiseerd. In december 2017 is in het territorium van de betrokken dassen een kunstburcht aangelegd.

Opvangcentrum

Das&Boom zet haar expertise in om hulpbehoevende dassen op een zo terughoudende manier te helpen en draagt deze visie uit. Dat houdt onder meer in dat bij meldingen van jonge dassen terughoudend wordt opgetreden en alleen wordt ingegrepen wanneer het zeker is dat het dier in de natuur niet zal overleven. Bij verweerde dassen wordt geprobeerd de dieren te helpen op de kraamburcht met bijvoeracties.

In het Opvangcentrum werden in 2017 13 dassen opgevangen: 3 verkeersslachtoffers, 8 verweerde jonge dassen en 1 verzwakte volwassen das. Van de opgevangen dassen zijn er 3 geëuthanaseerd en 10 uitgezet. Met de hulp van een particulier (natuurfotograaf) zijn in Drenthe 5 jonge dassen uitgezet met behulp van een uitzetren, waar de pubers nog 3 maanden verzorgd werden.

Het Opvangcentrum draagt ook de zorg voor een das van het Landschapmuseum van de VNC, een van de weinige plaatsen waar dassen in levende lijve te zien zijn. Dit is zeer belangrijk bij het

verwerven van maatschappelijk draagvlak voor de bescherming van deze dieren, voor dassenvoorzieningen en de verbetering van het cultuurlandschap, het leefgebied van deze dieren.

De zorgtaken binnen het opvangcentrum worden uitgevoerd door vrijwilligers. In 2017 waren 16 vrijwilligers betrokken bij de verzorging van opgenomen dassen. Daarnaast verzorgen 3 vrijwilligers samen met vaste medewerkers de zogenoemde bereikbaarheidsdienst, waardoor het Opvangcentrum dag en nacht bereikbaar is voor adviezen rond de hulpverlening aan dassen en andere dringende dassenzaken.

5. FINANCIËEL VERSLAG

5.1 Financiën 2017

De volgende pagina's bieden een overzicht van de balans per 31 december 2017 uit de jaarrekening 2017, de staat van baten en lasten over 2017 uit de jaarrekening 2017 en een toelichting op de lastenverdeling 2017. De volledige jaarrekening, inclusief de hierbij afgegeven controleverklaring, is beschikbaar via het kantoor van de VNC. Als bijlage 1 van dit jaarverslag is toegevoegd de controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2017.

Countus
accountants+adviseurs
VOOR IDENTIFICATIE-
DOELEINDEN BEHORENDE BIJ
CONTROLEVERKLARING D.D.
30 mei 2018

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Jaarrekening 2017

BALANS PER 31 DECEMBER 2017

	31 december 2017		31 december 2016	
	€	€	€	€
Activa				
<i>Materiële vast activa</i>				
Grond	1		1	
Inventaris/automatisering	10.760		8.416	
Landbouw materieel (project gebonden)	180.185		38.404	
Transportmiddelen	32.384		39.764	
Opslagruimte/werkplaats	p.m.		p.m.	
		223.330		86.585
<i>Voorraden</i>				
Voorraad verkoopartikelen	1.418		1.524	
		1.418		1.524
<i>Vorderingen</i>				
Debiteuren	182.763		139.190	
Omzetbelasting	8.029		1.554	
Nog te factureren (projecten)	83.877		77.358	
Overige vorderingen	55.665		63.043	
Overlopende posten	9.635		57.050	
		339.969		338.195
<i>Liquide middelen</i>		1.407.412		1.749.428
Totaal		<u>1.972.129</u>		<u>2.175.732</u>
Passiva				
<i>Reserves</i>				
Continuïteitsreserve	542.719		519.188	
Bestemmingsreserve grondaankoop	75.000		0	
		617.719		519.188
<i>Schulden (kortlopend)</i>				
Crediteuren	156.515		173.329	
Loonbelasting/Sociale lasten	16.725		17.582	
Pensioenfondsen	12.718		12.712	
Vooruitontvangen projectsubs/inkomsten	1.082.262		1.364.639	
Te ontvangen facturen (uitvoeringsprojecten)	10.960		5.342	
Overige schulden	75.230		82.940	
		1.354.410		1.656.544
Totaal		<u>1.972.129</u>		<u>2.175.732</u>

30 mei 2018

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
 Jaarrekening 2017

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017

	werkelijk 2017	begroot 2017	werkelijk 2016
<i>Baten:</i>	€	€	€
b Baten van particulieren	155.907	155.700	155.833
Baten van bedrijven	494.160	590.044	628.281
Baten van loterijorganisaties	633.667	818.675	831.097
Baten van subsidies van overheden	244.056	171.472	256.983
Baten van andere organisaties zonder winststreven	258.892	84.677	75.560
Som van de geworven baten	1.786.682	1.820.568	1.947.754
Overige baten	28.129	23.500	25.312
d Som van de baten	1.814.811	1.844.068	1.973.066
<i>Lasten:</i>			
Besteed aan doelstelling			
- Voorlichting en educatie	34.435	85.344	36.033
- Informatiecentrum/landschapstuin	36.164	28.976	34.168
- Deltaplan	364.011	273.990	321.416
- Deltaplan uitvoering	807.136	801.882	941.593
- Maasheggen	132.415	245.000	329.643
- Natuur in de straat	6.422	9.330	7.175
- Natuurrechten	55	0	595
- Das&Boom, opvang&advies	179.595	139.161	146.715
c	1.560.233	1.583.683	1.817.338
a Wervingskosten	11.790	93.941	30.809
Beheer en administratie			
- Kosten beheer en administratie	144.257	166.444	143.279
e Som der lasten	1.716.280	1.844.068	1.991.426
Resultaat	98.531	0	18.360-
Resultaatbestemming			
Toevoeging/onttrekking aan:			
- continuïteitsreserve	23.531	0	18.360-
- bestemmingsreserve grondaankoop	75.000	0	0
	98.531	0	18.360-

Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving
 t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b)

0,7% 5,2% 1,6%

Volgens richtlijnen van het CBF dient het procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a:b) beneden de 25% te liggen. De VNC streeft ernaar dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2017 is dit percentage 0,7%

Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling
 t.o.v. lasten (c : e)

90,9% 85,9% 91,3%

De VNC streeft er naar om het aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. totale lasten (c : e) meer dan 85% te laten zijn. Voor 2017 bedraagt dit percentage 90,9%

Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling
 t.o.v. baten (c : d)

86,0% 85,9% 92,1%

De VNC streeft er naar om meer dan 85% van de baten aan de doelstelling te besteden (c : d). Voor 2017 komt dit percentage uit op 86%.

30 mei 2018

Bestemming	Doelstelling										Wervingskosten	Beheer en administratie	totaal 2017	begroot 2017	
	Voorlichting en educatie	Landschapmuseum	Deltaplanning	Herstel landschapselementen	Natuur in de straat	Maasheggen	Das&Boom (Natuurruimten)	Das&Boom (Opvang & advies)							
Subsidies en bijdragen															
Afdrachten				133.478										0	0
Aankopen en verwervingen				357.548										0	0
Uitbesteed werk	25.026	23.152	64.294							15.449				0	133.478
Publiciteit en communicatie										45.455				0	528.769
Personelekosten	8.043	10.119	245.180	211.003	5.063		44			58.914				0	45.455
Huisvestingskosten	391	828	15.616	18.636	389		3			3.607				0	779.947
Kantoor- en algemene kosten	851	1.803	33.984	40.555	847		7			7.850				0	54.005
Afschrijvingskosten	124	262	4.937	45.916	123		1			1.140				0	117.528
totale uitvoeringskosten	34.435	36.164	364.011	807.136	6.422	132.415	55	179.595	11.790	144.257	1.716.280	1.599.068			

Bijlage A Uitvoeringskosten 201:

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
--	----------------	--------------	----------------

Gemiddeld aantal personeelsleden (excl. tijdelijke arbeidskrachten)*

Leningen, voorschotten en garanties verstrekt aan bestuurders en toezichthouders

* uitgedrukt in fulltime arbeidsplaatsen

De VNC streeft er naar om de kosten voor beheer en administratie onder de 20% van de totale uitvoeringskosten te houden. Voor 2017 is dit percentage 8,4%.

De kosten worden, daar waar mogelijk, direct toegerekend aan alle kostendragers van de organisatie en zijn verantwoord onder 'uitbesteed werk'.

De personeels-, huisvestings-, kantoor- en algemene- en afschrijvingskosten en rente worden toegerekend aan alle kostendragers op basis van het aantal gerealiseerde arbeidsuren.

5.2 Begroting 2018

Begroting 2018		begroot 2018
Baten:		
Baten uit eigen fondsenwerving		1.048.228 b
Baten uit gezamenlijke acties		0
Baten uit acties van derden		934.200
Subsidies overheden en anderen		3.000
Baten uit rente inkomsten en verhuur		11.600
Vrijval voorziening		0
Som der baten		1.997.028 d
Lasten:		
Besteed aan doelstelling		
- Voorlichting/PR en educatie	40.285	
- Landschapsmuseum	35.018	
- Deltaplan beleid en advies	259.407	
- Collectief Deltaplan landschap	24.288	
- Maasheggen en NPL	410.869	
- Landschapsherstelprojecten	756.953	
- Natuur in de straat	8.884	
- De Groen-Blauwe Rijn alliantie (otter)	136.285	
- Das&boom, opvang&advies	164.792	
		1.838.762 c
Werving baten		
- Kosten eigen fondsenwerving	18.506	a
- Kosten gezamenlijke acties	0	
- Kosten acties derden	3.099	
- Kosten verkrijging subsidies overheden	9.427	
- Kosten van beleggingen	0	
		31.032
Beheer en administratie		
- Kosten beheer en administratie		129.234 e
Som der lasten		1.997.028 f
Resultaat		0
Resultaatbestemming		
Toevoeging/onttrekking aan:		
- continuïteitsreserve		0
- bestemmingsreserves		0
- herwaarderingsreserve		0
- algemene reserve		0
- bestemmingsfonds		0
		0
Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b)		
		3,0%
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. lasten (c : f)		
		92,0%
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. baten (c : d)		
		92,0%
Procentueel aandeel lasten besteed aan beheer en administratie t.o.v. totale lasten (e : f)		
		6,5%

6. JAARPLAN 2018

6.1. INLEIDING

2018 wordt het jaar waarin de VNC een eerste Icoonlandschap bekend zal maken. Naast de jaarlijkse uitreikingen van de Gouden Zwaluw en de Gouden Mispel, zal de VNC dus nu ook starten met het onderscheiden van Icoonlandschappen. Het betreft landschappen van de hoogst denkbare kwaliteit. Ze bestaan uit een rijk en nog goed leesbaar landschap. Naast de historische componenten kunnen ze ook nieuwe eigentijdse kwaliteiten hebben. Soms zijn ze extra ‘verrijkt’ door diepgewortelde tradities of door een nog hechte logische verbinding tussen landschap en de gebouwde omgeving. Of door een zeer hoge biodiversiteit, die door het landschap zelf is aangelokt en gebleven is.

In 2018 willen we grote stappen zetten in de bescherming en vervolmaking van het Maasheggen gebied. Niet alleen aan Brabantse, maar ook aan Limburgse kant. Hopelijk zal in 2018 ook bekend worden of de Maasheggen de Man and the Biosphere kwalificatie krijgt.

Monitoring van de soortenrijkdom zal de sleutel naar succes worden voor het collectief Deltaplan Landschap, waarin de VNC nadrukkelijk participeert. Hierbij is het van belang de bevindingen in de goed beheerde en herstelde heggen, te leggen naast vergelijkbare delen in de uiterwaarden met geen of slecht beheerde heggen. Ook zal een vliegende start gemaakt worden met het enten van kruiden/bloemen in weidestroken langs de hagen. Tevens zullen stroken niet ieder jaar gemaaid worden om de noodlijdende insectenwereld te helpen aan te sterken.

De buitendienst van de VNC groeit bedaard, maar gestaag. Er worden steeds meer kilometers gemaakt, met een kwalitatief hoogwaardige uitstraling. Dit is van het allergrootste belang om het goede voorbeeld te geven. Ook in 2018 zullen kansen niet onbenut gelaten worden om deze groei door te zetten.

Soorten als de otter en de das zullen blijvend in de belangstelling staan. Via de Groen Blauwe Rijn Alliantie krijgt de otter artificiële verblijfplaatsen aangeboden langs saaie kale water oevers. Het betreft oases voor verschillende planten en dieren, waar onder andere ijsvogels en oeverzwaluwen baat bij zullen hebben.

En de das - succesvol teruggebracht van het randje van uitsterven - mag zich ook komend jaar verheugen op onze warme belangstelling en beschermacties.

2018 zal te kort blijken om al onze doelen te verwezenlijken, bedreigingen af te wenden en visies uit te werken. Ons jaarplan voor 2019 kan ik dus nu reeds warm bij u aanbevelen.

6.2. ORGANISATIE

6.2.1 BESTUUR

Binnen het bestuur van de VNC is in 2018 een bestuurswisseling voorzien. Edwin Hecker zal tijdens de ALV in 2018 aftreden als bestuurslid. Hij is dan bestuurslid geweest gedurende de statutair maximaal toegestane drie termijnen van drie jaar. Het bestuur zal zich in de loop van 2018 buigen over de opvulling van de vacante positie.

6.2.2 PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS

Voor 2018 is een personeelsgrootte van 14,08 fte begroot. Er zijn geen personeelswisselingen voorzien. In de begroting van 2018 is bij de personeelslasten een inflatiecorrectie van 1,5% toegepast.

De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

In 2018 zal actief versterking gezocht worden voor de vrijwilligersgroepen 'groenbeheer' en 'Gastheer/gastvrouw Landschapmuseum'.

SMART:

- *Aftreden bestuurslid / aantrekken nieuw bestuurslid*
- *Geen groei personeelsbestand voorzien*
- *Aantrekken 6 nieuwe vrijwilligers*

6.3. VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN

6.3.1 LANDSCHAPMUSEUM

- *Begrotingspost 'Landschapmuseum' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*

In 2017 heeft de naamswijziging van het Informatiecentrum Nederlands Cultuurlandschap naar het Landschapmuseum plaatsgevonden. Om de drempel voor een bezoek zo laag mogelijk te houden is besloten om met ingang van 2017 geen entree meer aan bezoekers te vragen, dit in het kader van het verspreiden van onze boodschap aan een zo groot mogelijk publiek. Voor 2018 zal verder ingezet worden op verdere groei van het bezoekersaantal. Ondersteunend daarbij zullen zijn de inzet van vrijwilligers, en de resultaten/aanbevelingen van een studentenonderzoek dat begin 2018 afgerond zal worden. Dit betreft een communicatieonderzoek naar promotie/vindbaarheid van het Landschapmuseum.

6.3.2 COMMUNICATIE

- *Onderdeel van begrotingspost 'Voorlichting/PR en educatie' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*

Bij de uitvoeringen van de projecten en programma's in 2018 zal elke mogelijk benut worden om deze VNC-activiteiten onder de aandacht te brengen van de diverse media. Actief zullen voor ieder project media-momenten gekozen worden, en aangeboden worden aan de meest geschikte mediakanalen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van verkregen beeldmateriaal uit het project 'Het digitale landschapsarchief' van de VNC.

SMART:

- *Creëren van minimaal 1 mediamoment per project/programma*

6.3.3 FONDSENWERVING EN LEDEN

- *Begrotingspost 'Eigen fondsenwerving' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*

In 2017 zullen voor verschillende (lopende) projecten aanvragen gedaan worden bij fondsen/subsidieverstrekters. De komende twee jaren gaat de VNC een strategie ontwikkelen om fondsenwerving meer aan specifieke projecten te koppelen.

De komende jaren willen we interessanter worden voor onze bestaande leden en deze nadrukkelijker informeren en waar mogelijk betrekken bij onze activiteiten. Daarbij zal de inzet van sociale media geïntensiveerd worden, o.a. door publicatie van wekelijkse vlogs.

Drie financiële wervingsacties onder leden gepland.

Voor wat betreft het werven van leden hebben verschillende uitgevoerde testcases afgelopen jaren helaas de beperkte mogelijkheden laten zien voor een kleine organisatie als de VNC. Grote campagnes zijn niet voor de VNC weggelegd. De VNC richt zich daarom op 'face to face' werving; nodigen, rondleiden en werven onder potentiële doelgroepen.

SMART:

- *Inzet op verdere groei bezoekers Landschapmuseum*
- *Drie financiële wervingsacties onder de leden/donateurs*

- *Leden behouden en voortzetting gerichte werving*
- *Start ontwikkeling strategie koppeling fondsenwerving aan projecten*
- *Optimalisatie inzet social media/wekelijkse vlogs*
- *Financiële aanvragen voor projecten uitzetten bij 2 grotere fondsen en 4 kleinere fondsen.*

6.4. PROJECTEN/PROGRAMMA'S VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

6.4.1 LANDSCHAPSHERSTEL

- *Begrotingspost 'Landschapsherstelprojecten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*

De afgelopen jaren heeft de vereniging fors geïnvesteerd in de professionalisering van de eigen groen-uitvoeringsploeg, zoals de aanschaf van machines, het betrekken van een nieuwe werkschuur, cursussen voor groenmedewerkers en een nieuw beheermanagementprogramma. De projectenportefeuille heeft de afgelopen jaren een gestage groei doorgemaakt. Doel is deze groei voort te zetten, d.m.v. consequente acquisitie en consistent kwaliteitswerk tegen een concurrerende prijs. Daarbij richten we ons vooral op de combinatie van uitvoering en fondsenwerving.

SMART

- *uitvoering van de lopende meerjarige uitvoeringsprojecten*
- *Onderhoud landschapselementen bij diverse terreinbeherende instanties;*
- *Onderhoud voor het Collectief Deltaplan en gemeente(n) in de Maasheggen*
- *Uitvoering terreinbeheer Wylerberg en Duivelsberg;*
- *Regulier onderhoud van landschapselementen op landgoederen;*
- *Periodieke uitvoering van beheermaatregelen voorbeeldgebied Ooijpolder Groesbeek.*

6.4.2 PROGRAMMA MAASHEGGEN

Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen van de Postcodeloterij om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknapbeurt van het gebied.

Er is een intensief gebiedsproces gestart waarin voor 2018 gewerkt gaat worden o.a. aan het verder uitvoering geven van een nieuw meerjaren uitvoeringsprogramma voor de Noordelijke Maasvallei en een herijking van het Brabants Natuurnetwerk met meer flexibiliteit en mogelijkheden voor herstel van heggen.

De activiteiten voor 2018 van het extra project Postcodeloterij en het collectief Deltaplan Landschap worden hieronder nader toegelicht.

Extra project postcodeloterij

- *Begrotingspost 'Maasheggen Postcodeloterij' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*

In 2016 heeft VNC een donatie ontvangen van de Nationale Postcodeloterij om ons oudste cultuurlandschap de Maasheggen te redden. VNC heeft het doel om de Maasheggen te beschermen, te herstellen en te ontwikkelen en hanteert met ondersteuning van het loterijgeld hiervoor verschillende strategieën. In 2018 zal de VNC actief deelnemen in een uitgebreid gebiedsproces met diverse actoren, er wordt de UNESCO Man and Biosphere procedure verder vervolgd. Er zal verder gewerkt worden aan het Maasheggenboek, en verschillende vlechtcursussen zullen worden georganiseerd. Verder zal de VNC verder gaan met het innemen van strategische grondposities en het vestigen van zakelijke rechten, daarmee een

multiplier effect creërend, en op deze wijze een zo'n groot mogelijk oppervlak van Maasheggen te kunnen herstellen.

SMART

- *Aankoop 5 hectare landbouwgrond*
- *Verder doorlopen UNESCO Man and Biosphere procedure*
- *Organisatie 4 cursussen heggenvlechten*
- *Productie beeldmateriaal/ tekst Maasheggenboek*

Collectief Deltaplan Landschap

• *Begrotingspost 'Collectief Deltaplan Landschap' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*
In 2015 is als enige landelijke collectief naast de 39 regionale collectieven De Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut. Waar de regionale collectieven vooral een organisatorische rol aannemen, proberen we als landelijk collectief met onze kennisachtergrond grotere natuur- en landschapswinsten na te streven.

In 2018 moet voor het agrarisch natuurbeheer invulling worden gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer, ecologische monitoring en een nieuwe gebiedsofferte voor hetzelfde gebied voor de vrijvallende contracten agrarisch natuurbeheer in 2018.

SMART

- *voortzetting bestuur*
- *invulling geven aan kwaliteitshandboek*
- *uitvoering beheer onder contract staande 40.000 meter maasheggen.*
- *werken aan opschaling Maasheggen en indienen nieuwe gebiedsofferte voor 1 sept 2018*
- *coördinatie contractvorming en contractbeheer, ecologische monitoring en audit*

6.4.3 GROENBLAUWE RIJNALLIANTIE

• *Begrotingspost 'Groen-Blauwe Rijn Alliantie (otter)' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*
De Groenblauwe Rijnalliantie (GBRA) heeft de ambitie te komen tot een duurzame en stabiele otterpopulatie in het Gelderse Poort in Nederland en het Rijngebied in Duitsland. Hier bevindt zich een kleine populatie otters. Belangrijk projectdoel is het verbeteren van de migratie-mogelijkheden voor otters. De verschillende Duitse en Nederlandse partners hebben hiervoor de handen ineen geslagen; ieder met inbreng van hun eigen kennis en kunde en ervaring. Partijen zijn niet alleen natuur- en landschapsorganisaties (zoals Stichting Ark en de VNC), maar ook bijvoorbeeld het waterschap, Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland.

De GBRA heeft haar ambities in een project neergelegd, wat in juni 2017 door Interreg V is gehonoreerd.

De VNC neemt in dit driejarige project de realisatie en monitoring van ‘stepping stones’ voor haar rekening. Langs waterwegen in het project gebied zullen op ongeveer 40 plekken deze ‘stepping stones’ worden aangelegd; een voor Nederland nieuw en uniek concept, gebaseerd op behaalde successen in Groot-Brittannië. Het betreft oases voor verschillende planten en dieren, in de omliggende agrarische woestijnen. In verschillende watergangen ontbreekt habitat voor diersoorten zoals de otter waardoor de migratiemogelijkheden beperkt worden.

Op beloop- en bezwembare afstand van elkaar worden otterholts geplaatst: ondergrondse, veilige en droge plekken waar otters kunnen overnachten of jongen kunnen baren. Deze gaan wij combineren met ijsvogelwanden en – waar passend – oeverwaluwanden.

SMART

- *Meewerken aan het vergroten van de kennis en de uitwisseling van kennis over de ontwikkeling van uiterwaarden, het functioneren van ecologische corridors en de ontwikkeling van de populatie otters en trekvisser teneinde integrale planning en beheermaatregelen te verbeteren.*
- *Plaatsing/inrichting 15 stepping stones: otterholts, in combinatie met ijsvogelwanden en oeverwaluwanden*

6.4.4 HET DIGITALE LANDSCHAPSARCHIEF

- *Onderdeel van begrotingspost ‘Voorlichting/PR en educatie’ uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*

De afgelopen 6 jaar heeft de VNC geparticipeerd in de Stichting Natuurbeelden, in samenwerking met Beeld en Geluid. Daarbij lag de focus van de VNC op cultuurlandschappen met de daarbij horende natuurwaarden. Ongeveer 30 uur aan videobeelden is gemaakt door filmer Michael Sanderson – bekend van ‘de Nieuwe Wildernis’, waarvan ook veel ‘specials’ vanuit de lucht met een drone. Het project Natuurbeelden is in 2017 afgerond. De VNC kan rechtenvrij over deze digitale catalogus beschikken.

Daarnaast is de VNC in 2015 ook zelf gestart met het vastleggen van bijzondere cultuurlandschappen. De VNC beschikt daarvoor over een drone, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.

In 2018 zal verder gewerkt worden aan het vullen van dit digitale landschapsarchief. Beelden worden ingezet voor diverse projecten van de VNC, zoals het Landschapmuseum, Icoonlandschappen, en social media.

SMART

- *Productie nieuw beeldmateriaal: vastleggen 12 verschillende cultuurlandschappen*
- *Inzet beelden t.b.v. social media en projecten van de VNC*

6.4.5 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

- *Onderdeel van begrotingspost ‘Kantoor- en algemene kosten’ uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*

De VNC zal in 2018 haar Gouden Mispel en Gouden Zwaluw uitreiken. De Gouden Mispel als onderscheiding zal uitgereikt worden aan drie personen of organisaties die een uitzonderlijke of essentiële bijdrage hebben geleverd aan de bescherming of ontwikkeling van het Nederlands Cultuurlandschap. De Gouden Zwaluw zal uitgereikt worden als stimuleringsprijs voor vergroening van steden.

SMART

- *Uitreiking Gouden Mispel december 2018*
- *Uitreiking Gouden Zwaluw juni 2018*

6.4.6 ICOONLANDSCHAPPEN

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*

Een nieuwe campagne van de VNC: Icoonlandschappen. Grote delen grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, wegeaanleg, delfstofwinning en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, ofte wel:

Icoonlandschappen.

Het is de hoogste tijd om deze landschappen te belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze iconowaardige cultuurlandschappen liggen.

De VNC start daarom met een campagne om nationale iconlandschappen te nomineren en te onderscheiden. Daarbij gaat het niet om geldbedragen, maar om de eer, de herkenbaarheid in cultuurlandschappelijk en cultuurhistorisch opzicht, en om de erkenning van hoge kwaliteit en gastvrijheid die bezoekers ervaren.

Jaarlijks zullen 1 tot 2 unieke gebieden de erkenning krijgen die ze als nationale iconlandschappen voor heel Nederland op de kaart zullen zetten.

SMART

- *Bekendmaking eerste Icoonlandschap van Nederland, zomer 2018*
- *Doorontwikkeling verdere te nomineren locaties*

6.4.7 DAS&BOOM

- *Begrotingspost 'Das&Boom (opvang/advies)' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2018*

In 2018 zullen door Das&Boom weer diverse betaalde opdrachten uitgevoerd worden voor (semi) overheden, adviesbureaus en particuliere organisaties. Zo zullen gegevens (dassenburchtlocaties en/of dassenslachtoffers) verstrekt worden, of advies gegeven worden.

Das&Boom is afgelopen jaren diverse malen ingeschakeld bij dassenverhuizingen. Das&Boom werkt alleen mee aan het verhuizen van dassenburchten als aan specifieke criteria wordt voldaan. Bij het

adviseren bij inrichtingsplannen wordt door Das&Boom zoveel mogelijk gezocht naar synergievoordelen voor landschapontwikkeling en kennisuitwisseling met de VNC. Voor 2018 staat een dassenverhuizing gepland in de provincie Utrecht.

Het opvangcentrum van de Stichting Das&Boom zal zich, net als voorgaande jaren, met haar expertise en accommodatie in blijven zetten voor de revalidatie van gewonde dassen, het grootbrengen van verweerde dassen en het uitzetten van opgevangen en herstelde dieren.

SMART

- *Uitvoering dassenverhuizingsproject*
- *Diverse adviesopdrachten*
- *Opvang hulpbehoevende dassen*

7. VERANTWOORDINGSVERKLARING

Drie principes

Het bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap onderschrijft de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van de middelen zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing in de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

1. Scheiding tussen de functies toezicht houden, besturen en uitvoeren

Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging overeenkomstig de statuten en het huishoudelijk reglement. De vereniging kent een directeur, die door het bestuur wordt benoemd. De directeur voert de doelstellingen van de vereniging uit, rekening houdend met de daarbij door het bestuur aangegeven prioriteiten en staat daarin tevens de andere verenigingsorganen bij. De directeur, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, is belast met de voorbereiding en de uitvoering van de besluiten van het bestuur, alsmede met het beheer van de terreinen binnen door het bestuur aangegeven kaders. Binnen door het bestuur te stellen kaders, is de directeur verantwoordelijk voor zijn, door het bestuur bepaalde, werkzaamheden, waaronder kunnen vallen personeelsbeheer en -beleid, het financiële beleid en beheer van de vereniging, alsmede de inzet van middelen ten behoeve van zijn functie. De kaders waarbinnen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur vallen, zijn vastgelegd in een door het bestuur vastgesteld directiestatuut.

Het toezicht houden gebeurt door de leden van de vereniging via de algemene ledenvergadering. Aan de algemene ledenvergadering komen in de vereniging alle bevoegdheden toe die niet door de wet of de statuten aan het bestuur zijn opgedragen. Het bestuur brengt op een algemene ledenvergadering, binnen zes maanden na afloop van het verenigingsjaar, zijn jaarverslag uit en doet, onder overlegging van een balans en een staat van baten en lasten, rekening en verantwoording over zijn in het afgelopen verenigingsjaar gevoerd bestuur.

2. Optimale besteding van middelen

Iedere vier jaar wordt een meerjarenbeleidsplan opgesteld (het huidige plan loopt van 2014-2018) met daarin een meerjarenbegroting. Het meerjarenbeleidsplan wordt uitgewerkt in een jaarplan met daarin per project de geconcretiseerde en meetbare doelstellingen en activiteiten. Projecten worden zoveel mogelijk SMART geformuleerd: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

Verbeterpunten n.a.v. evaluaties worden indien mogelijk doorgevoerd in lopende projecten en zijn aandachtspunten voor toekomstige projecten.

3. Optimale relaties met belanghebbenden

De belanghebbenden van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap zijn divers. De communicatie is met name agenderend, stimulerend en inspirerend. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van verschillende soorten media en uitingen zoals website, ledenblad, social media, studiedagen/symposia, interviews, memo's, pleitnota's.

Ideeën, wensen en opmerkingen worden waar mogelijk meegenomen als input voor nieuwe projecten/besluitvorming.

Klachten worden afgehandeld volgens de klachtenprocedure uit het Handboek Procedures van de VNC, om zo te komen tot verbetering.

De belanghebbenden worden onderverdeeld in de volgende groepen:

- **Leden**

De informatievoorziening naar de leden van de VNC verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, specifiek en incidenteel via e-mail of mailing, de jaarlijkse algemene ledenvergadering, het Landschapmuseum en via de website/social media.

- **Vrijwilligers**

Uitgangspunt van het vrijwilligersbeleid van de VNC is het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Bij verschillende werkzaamheden kan een netwerk van vrijwilligers worden ingezet. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, regelmatig inhoudelijke 'updates' per e-mail en werkoverleggen. Regelmatig wordt input aan de vrijwilligers gevraagd voor verbeteringen.

- **Raad van Advies**

De VNC hecht veel waarde aan de mening en ideeën van de RvA. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, email en brainstormbijeenkomsten. Deze brainstormbijeenkomsten geven waardevolle input, waarmee de organisatie aan de slag gaat.

- **Overheden en politiek**

Primaire insteek van het Deltaplan voor het landschap van de VNC is het geven van een krachtige impuls aan de kwaliteit van ons landschap. Biodiversiteit, cultuurhistorie en recreatieve ontsluiting vormen daarbij richtsnoeren om de eigenaren en beheerders van het landelijke gebied in staat te stellen deze extra landschapszorg duurzaam voor hun rekening te nemen. Om dit te bereiken vindt gevraagd en ongevraagd beleidsbeïnvloeding plaats op politiek, bestuurlijk en ambtelijk (rijks, provinciaal en gemeentelijk) niveau.

- **Maatschappelijke organisaties**

De VNC werkt veel samen met maatschappelijke organisaties. Afstemming en/of samenwerking en informatie-uitwisseling met maatschappelijke partijen vindt plaats als dat gezien het krachtenveld logisch is, bijvoorbeeld om te anticiperen op bepaalde politieke of beleidsmatige beslissingen op het gebied van landschaps-, natuur-, milieu-, water-, landbouw-, of plattelandsbeleid.

- **Bedrijven**

Samen met banken, pensioenfondsen, woningbouwcorporaties, energiebedrijven, vastgoedexploitanten, (groene) zakenlieden en financieel deskundigen worden mogelijke financieringsconstructies uitgekristalliseerd en getoetst op haalbaarheid. Verrassende ontmoetingen door het benaderen van het bedrijfsleven voor financiering van een groene constructie als het Deltaplan, leveren interessante inzichten en draagvlak op.

- **Kennisinstellingen**

De VNC treedt, al dan niet op verzoek, in contact met kennisinstellingen zoals universiteiten en onderzoeksinstituten en wetenschappelijke bureaus van politieke partijen. Wij proberen ons gedachtegoed in wetenschappelijke kringen te ventileren door onderzoekers, docenten en studenten te inspireren met het Deltaplan voor het Landschap in de breedste zin van het woord. Dit doen we door middel van strategische samenwerkingsverbanden, het verzorgen van lezingen en/of colleges, het volgen en verzorgen van studiedagen, het bezoeken van en participeren in symposia, veldbezoeken, publicaties in (vak-) en opiniebladen, etc.

- **Financiers**

Via projectaanvragen / evaluaties / rapportages wordt aan de financiers een duidelijk beeld van de organisatie en het betreffende project geschetst. Voor zover passend binnen de doelstellingen van de organisatie wordt rekening gehouden met de met ideeën, opmerkingen, wensen en klachten van de financiers.

De Nationale Postcode Loterij is een belangrijke partner voor de VNC. Sinds 2009 ontvangen wij van de loterij een jaarlijkse bijdrage van € 500.000,-. Aantrekkelijk is dat de steun meerjarig is en de bijdragen vrij te besteden zijn. Met deze bijdragen heeft de VNC vele extra mooie projecten kunnen verwezenlijken.

BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2017

Countus accountants + adviseurs
Audit

Dokter Stollweg 2
8025 AV Zwolle
Postbus 10055
8000 GB Zwolle

Telefoon 038-4552600

Website www.countus.nl

E-mail info@countus.nl

Bankrek. NL33RAB00377397555

K.v.K.nr. 05059718

Beconnr. 196903

BTW nr. NL806030483B01

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Vestigingen

- Almelo
- Almere
- Assen
- Doetinchem
- Dronten
- Emmeloord
- Emmen
- Enschede
- Groenlo
- Hardenberg
- Joure
- Markelo
- Mill
- Ommen
- Oldenzaal
- Raalte
- Staphorst
- Steenwijk
- Zeewolde
- Zwolle

Bijgesloten financieel verslag 2017, bestaande uit paragraaf 5.1 financiën 2017 (balans, staat van baten en lasten, bijlage A uitvoeringskosten), zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2017 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 30 mei 2018. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 30 mei 2018.

Het financieel verslag bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. Het kennismaken van het financieel verslag kan derhalve niet in de plaats treden van het kennismaken van de gecontroleerde jaarrekening van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag 2017, met daarin opgenomen het financieel verslag 2017, in overeenstemming met de gecontroleerde jaarrekening 2017.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over het financieel verslag 2017 op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, 'Oprichtingen om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten'.

Oordeel

Naar ons oordeel is het financieel verslag 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2017 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Zwolle, 1 juni 2018

Countus accountants + adviseurs

J.H.M. Spijker
Registeraccountant